

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piati'a mare Nr. 22. — „Gazet'a" ese:
Joi'a si Duminec'a.

Pretulu abonamentulu:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
2 fl. 50 cr. — Tieri esterue 12 fl. pe unu anu seu
28 franci.

Anulu XLIII.

Se prenumera:
la postele c. si r. si pe la dd. correspondenti.

Anunciurile:
un'a serie garmondu 6 cr. si timbru de 30 cr.
v. a. pentru facare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retramitu.

Nr. 28.

Dumineca, 18 6 Aprile

1880.

Brasiovu 5/17 Aprile.

Inca unulu dintre marii luptatori pentru liber-
tate si drepturile poporului romanu,

Simeonu Balintu

Preotulu-erou din muntii apusani ai Transilvaniei,
reteranulu dela 1848, a caruia nume este intiparitu
cu vrua stralucire in cartea istoriei din epoc'a de
regeneratiune a Romaniloru de dincóce de Carpati,
a trecutulu din acést'a vieatia plina de suferintie pen-
tru anim'a s'a nobila romanésca.

In momentulu, candu erá se punemu diarulu sub
presa primiramu durerós'a telegrama, care ne a-
nuntia mórtea lui, intemplata Vineri in 4/16 Aprile.

Balintu s'a dusu dintre noi, dér' ne-a lasatu
mostenire o scumpa memoria, ce ne va reamintí
mucetatu faptele glorióse ale unei generatiuni,
care a sciutu se 'si jertfésca si avere si vieatia
pentru revindicarea libertatii si aperearea limbei si
natiunalitatii poporului romanu, de seculi asupritu!

Ministeriulu Taaffe.

Brasiovu 17/5 Aprile.

De candu ministeriulu Taaffe a luatú cárm'a
statulu cislaitanu austriacu in mána si péna astadi
puçinu progressu a facutu marea causa a egalei
dreptatiri, proclamata din inaltimea tronulu, cu
casionea deschidere sesiunei actuale a Reichsrathulu.
Sub impregiarile trist'e, in care se afla
monarchi'a austro-ungara, cátu privesece relatiunile
dintre popóre intre sine si dintre popóre si guverne
si acestu micu progressu este unu mare progressu
dincece ne dovedesce, cá celu puçinu in partea de
deosebi a imperiulu problem'a de vieatia a statulu
a inceputu a fi intielésa, desi nu s'a facutu inca
péna acuma mai nimicu pentru o rezolvare a ei
multiamitóre.

Este multu, repetimu, pentru cei din Austri'a,
cá stau pe locu si nici nu inaintéza pe cara-
rea ce duce in prapasthia, ci incepu a cunósce
drumul adevératu si se pregatescu a porni pe elu.
Toam calea adevérata este inse cea mai grea si
spinosá si de aceea nu trebuie se ne miramu, ve-
diendu cu ce pedeci mari are a se luptá comitele
Taaffe, care, dupa propri'a s'a declaratiune, si-a pusu
le scopu a pregatí terenulu pentru multiamirea
tutururu popóreloru, cari traiescu sub sceptrulu im-
peratésca.

A multiami pe toti este oper'a cea mai grea,
care in cele mai multe casuri nu va succede. In
Austro-Ungari'a inse nici nu este iertatu a te
gandi la posibilitatea din urma, egal'a indreptatire,
multiamirea tutururu popóreloru trebuie se succéda
mácaru péna la unu punctu órecare déca este cá
existint'a si viitoriulu Austro-Ungariei se fia asi-
garate. Facutu s'au destule experimente dela 1860
incóce, ce rezultate s'au dobénditu in cursu de
douedecie de ani? Diplom'a din Octobre 1860 a
aratatu drumulu ad-veratu: egal'a indreptatire a
tutururu popóreloru si provincioloru, dér' guvernele
cari s'au succedatu din acelu anu memorabilu péna
astadi n'au sciutu se pornésca cu succesu carulu
statulu pe acést'a càrare singuru mantuitore. „Din-
tro eróre intr'alta“, acést'a este inscriptiunea ce se
poate pune cu dreptu pe mórmentulu celoru doue
decenie din urma.

Cea mai din urma eróre s'a comisu de aceia,
cari au crediutu, cá déca se voru multiami dóue
dintre popórele monarchiei, Nemtii si Maghiarii,
canduli-se supremati'a asupra Slaviloru si Romani-
loru, marea cestiune interna constitutionala va fi
rezolvata. Ce amagire! Cursulu evenimenteloru
a ambele párti ale monarchiei dovedesce in des-
tábu, cá este imposibilu, cá sistemulu de supre-

matia se se póta sustiené pentru durata. Ómenii
de statu din Austri'a au ajunsu mai iute la acést'a
convictiune si de aceea ministeriulu Taaffe a reapu-
catu firulu earasi de acolo, de unde a fostu intre-
ruptu, luandu angagementulu de a pune in praesa
principiele proclamate in diplom'a imperatésca dela
1860.

Ministeriulu Taaffe si-a luatú de basa a opera-
tiuniloru sale constitutiunea actuala si si-a propusu,
cá se procedá între marginele acestei constitutiuni
in modu constitutionalu. Cu dóue piedeci capi-
tale are se se lupte aci. Mai antaiu cu
constitutiunea insasi, care fiindu faurita in
spiritu suprematisticu nu corespunde cerintelor
egalei indreptatiri si care prin urmare ar' trebui se
fia modificata. Pentru scopulu acest'a guvernulu
are lipsa de o maioritate fórte si compacta, pe
care se se póta radíma cu siguritate. Ministeriulu
Taaffe nu se bucura de-o asemenea maioritate si
acést'a este a dóu'a piedeca.

Maioritatea actuala autonomista a Reichsrathu-
lui e compusa din multe elemente eterogene si co-
mitetele Taaffe numai atunci ar' poté contá pe ea
in tóte impregiarile, déca ar' satisface pe cehi,
pe clericali si pe poloni intr'unu feliu. Acést'a
inse 'i este cu atátu mai greu, cu cátu densulu
voiesce se mérga calea de mediulocu si se balan-
seze între autonomisti si decembristi fara a se dá
cu totul pe partea unora seu altora. „La toti
câte puçinu statulu si dinastiei mai multu“ acést'a
este devis'a politicei comitelui Taaffe.

In siedint'a camerei austriace dela 12 Aprile
curentu, cu ocaziunea desbaterei budgetare a datu
comitele Taaffe unele deslusiri fórte interesante a-
supra politicei guvernulu. Aratandu greutatile cu
cari are a se luptá, ministrulu-presiedinte dise ca
ceea ce nu s'a potutu ajunge in câteva luni, se póte
ajunge in câteva ani. Nici Rom'a nu s'a ziditu
intr'o di, apoi adause cá guvernulu are o tinta
clara si aceea este de a asigurá poterea imperiulu in
afara si de a pregati multiamirea tutururu popóre-
loru de sub sceptrulu imperatésca; se nu se semta
nici un'a din natiunile de sub acestu sceptru ape-
sata in dreptulu ei inascutu si istoricu; guvernulu
trebuie se considere dorintiele tutururu popóreloru,
elu nu póte se stabilésca unu programu dupa para-
grafi, trebuie se tiena contu de impregiarari si cu
deosebire se caute a implini in casuri practice do-
rintiele poporatiunei.

Comitele Taaffe a mai declaratú cá voiesce se
mérga pe calea mediulocia, de auru, remanendu de-
asupra partidoloru si numai déca va fi de lipsa va
cere dela parlamentu modificari basate pe consti-
tutiune.

Discursulu lui Taaffe n'a satisfacutu pe auto-
misti pre candu prin aceea, cá a aratatu posibili-
tatea unei modificari a constitutiunei, a spariatu
chiaru si pe Nemtii cei mai moderati, cari au mersu
péna acuma cu guvernulu. Resultatiulu a fostu cá
in diu'a urmatóre i s'a refusatú ministeriulu cu
154 contra 152 voturi fondulu secretu de 50.000
pentru subventionarea pressei oficióse.

Foile decembriste s'au bucuratu prea de vreme
asupra acestui „desastru“ alu ministeriulu Taaffe.
Acést'a nu s'a ganditu nici unu momentu de a demis-
siuná din cauza, cá i s'a refusatú sum'a de 50.000
fl. Oficiosii declara dincontra cu mandria, cá co-
mitetele Taaffe va remané la postulu seu, cáci cu-
nósce datoriile sale constitutiunale, dér' are si da-
torii cátra statu.

Tóte aceste declaratiuni dovedesce, cá o mána
tare tiene cinulu, in care siéde vaslasiulu Taaffe,
deasupra apei cá se nu se cufunde. Se pare in
adeveru, cá cei din Austri'a voiescu seriosu se re-
stabilésca odata pacea între popóre.

Cronic'a evenimenteloru politice.

Inca in anulu 1868 camera Romani-
e i votase d-lui C. A. Rosetti, presiedin-
telui actualu alu camerei, o recompensa na-
tionala de 3000 de lei vechi (1111 franci)
pe luna, pentru marile servitii aduse tieri sale.
D. C. A. Rosetti inse atunci a declaratú, cá are
destule fortie pentru a lucrá si a iuptá mai de-
parte si multumindu camerei a refusatú primirea
acestei recompense. — In siedint'a din Duminec'a
trecuta a camerei d. D. Giani a facutu propu-
nerea cá: considerandu, cá de atunci dreptulu la
aceea recompensa a devenitu patrimoniulu irrevoca-
bilu alu d-lui Rosetti; considerandu, cá astadi candu
Romani'a, se póte dice, ajunsa la limanulu seu,
gratia barbatiei, inteligentiei si abnegatiunei de
totu felulu ale eminentulu omu de statu, preve-
derile sale maretie si profunde dela 1868 realizate
in mare parte constituiescu unu titlu mai multu la
consolidarea patrimoniulu moralu si materialu, pe
care i l'a creatu representatiunea nationala din
1868; considerandu, cá acést'a recompensa nu este
atátu pentru d. Rosetti, cátu mai multu pentru fa-
mili'a s'a: camera se voteze: 1. cá se se inscrie
in budgetu sum'a corespunditóre recompensei na-
tionale acordate d-lui Constantinu A. Rosetti dela
11 Maiu 1868 si péna la 1 Aprile 1880; 2. cá
dela 1 Aprile 1880 se se inseria in budgetulu
statulu sum'a de 3000 lei vechi (1111 franci) pe
luna si reversibila dupa mórtea s'a asupra soçiei
d-sale. — Dupa ce sectiunile s'au pronuntiatu u-
nanimu pentru propunere, Camera a primit'o cu
54 de voturi contra 6.

In urm'a acestui votu d. Rosetti luandu
cuventulu dadú espressione recunoscintiei sale si
dise, cá de astadata vârsta (64 de ani) si bóla
'lu facu se primésca acést'a respátire, cá o doc-
toria intaritóre, care se-i mai dé cu câteva dile mai
multu, cá se póta arétá din nou prin fapte a s'a
recunoscintia. O priimesce, pentru cá se póta vedé
pe fiii sei si mai indatorati cátra tíera, cá se pla-
tésca si datori'a parintelui lor. — Aceste cuvinte
au fostu urmate de aplause.

Recompensa votata de camera este unu actu de
cea mai inalta recunoscintia cátra unu barbatu, cá
d. C. A. Rosetti, care 'si-a castigatu merite ne-
peritóre atátu cá publicistu, cátu si cá cetatianu
prin neobosit'a si fructifer'a s'a activitate desvoltata
pentru luminarea si imbarbatarea natiunei romane,
astfelu, cá d. Rosetti astadi póte dice cu dreptu
cuventu „et ego ejusdem magna pars fui.“

Sensatiune mare a facutu in Bucuresci
incidentulu intemplatu luna trecuta între unu
fostu prefectu si unu deputatu alu camerei pe strada.
Fostulu prefectu Cortazi, a palmuitu adeca in faci'a
otelulu Hugues (calea Victoriei) pe deputatulu Si-
reteanu, din cauza, cá acést'a a adresatu guvernulu
o interpelare pentru estradarea unora locuitori
din judetiulu Dorohoiu autoritatiloru austriace.
Incidentulu acést'a a formatu obiectulu discussiunei
camerei in siedint'a de Marti. D. G. Chitiu
dupa ce a constatatu, cá d. Cortazi a panditu pe
representantulu tierii si l'a maltratatu pe strada, a
aratatu, cá in constitutiunea Romaniei e garantata
libertatea deputatulu si neviolabilitatea s'a si nu
in interessulu individulu, ci in scopulu ce
'lu mare, cá natiunea se 'si exercite in de-
plina libertate si sigurantia controlulu seu prin
representantii sei asupra tutururu administratiuni-
loru publice. Trebuie, adause d. Chitiu, cá acestu
faptu odiosu selbaticu se 'si găsésca imediatu repro-
batiunea si pedéps'a, trebuie se ceremu dela d-nii
ministrii de interne si de justitia, cá imediatu se
dé pe man'a justitiei pe agresorulu.

Dupa d. Chitiu a vorbitu d. ministru-presiedinte
Bratianu, declarandu, cá guvernulu nu mai
puçinu cá natiunea vighiaza asupra libertatii in
Romani'a si cá ministrulu de interne a telegrafatu
prefectulu politiei, cá se sesizeze parchetulu in

urmarirea lui Cortazi, ceea ce prefectulu si facuse, candu a sositu depesi'a. In urm'a acést'a Cortazi a fostu arestatu.

Tóta lumea politica asteptá cu nerabdare rezultatulu alegerilor din Angli'a. Acestu resultat 'lu avemu acumu inaintea ochiloru: s'au alesu 346 liberali, 221 de conservatori si 52 de home-rulers (nationali irlandezi). Liberalii au câstigatu o majoritate de 119 deputati asupra conservatorilor. Admitendu, cá in cele mai multe chestiuni politice irlandezii voru merge mâna in mâna cu liberalii, vedemu cá partidulu wigh (liberalu) va dispune in viitoriulu parlamentu de o majoritate de 171 de voturi — majoritate mai multu decâtu suficienta pentru a puté forma unu guvernulu puternicu. Acestu resultatulu este cu atâtu mai surprindetoriu, cu câtu nici cei mai indrasneti si mai optimisti dintre liberali nu-se asteptau la o victoria atâtu de completa.

Ar' fi in mare eróre cineva, déca ar' încercá se-si esplice acést'a victoria prin impregurarea, cá Iohn Bull (adeca anglesulu) ar' avé principii politice bine definite, de órece elu este in materia politica omulu celu mai indiferentulu de sub sóre. Ea se esplica numai prin o multime de cause complexe, din care cele mai multe depindu dela intemplanse: Caus'a de capetenia, cá torry (conservatorii) au fostu batuti este, cá ei dupa o domnia . . . de aprópe síepte ani radimati pe marile prestigiu alu lordulu Beaconsfield au avutu o incredere prea mare in successulu finalu, pre candu liberalii bine disciplinati au formatu o coalitiune cu tóte elementele nemultiamite; au condusu lupt'a electorale cu o energia neobosita si au esploatatu cu-o mare dibacia cele d'antai nesuccese, ce le-au suferitu adversarii lor, precumu si instinctulu de iubire de pace, de economia si de reforme, ce tientescu la acestea: instincte ce anglesulu le possede in mesura mai mare, decâtu ori-care altu poporu de pe continentu.

Erá generala temerea, cá liberalii anglesi ajungendu la putere voru refúsá de a primí situatiunea creata in Europ'a prin tractatulu dela Berlinu, voru periclita pacea, care astadi pare a fi încátuva assecurata. Dér' atâtu lordulu Gladstone, câtu si lordulu Hartington siefi autorisati ai partidulu liberalu n'au lasatu se tréca nici o ocasiune de a linisti lumea in privintia politiceii lor.

La 9 Aprile a. c. lordulu Hartington espuse in o vorbire tienuta in Brombey viitórea programa a guvernulu liberalu. Densulu recunoscu, cá politic'a ministeriulu Beaconsfield in ceea ce privese afacerile din afara a fostu încoronata de succese, drumulu inse, pre care a cautatu se eserceze influintia Angliei, a fostu totudeauna falsu. In ceea ce se atinge de afacerile interne si cu deosebire de Irlanda guvernulu a comisu in continuu aceeasi eróre punendu-se in totu deauna pe unu terren falsu; elu a avutu inaintea ochiloru numai si numai sugrumarea agitatiunii lor, in lo-u se 'si fi datu ostená se examineze causele acestei agitatiunii si se fi cautatu a satisfacé justele loru pretensiuni compatibile cu constitutiunea imperiulu si cu spiritulu timpulu. Guvernulu liberalu se va sili se examineze cu pacientia si precautiunea ceruta acést'a spinósa chestiune irlandeza, pre care o domnia rea de seculu n'a facutu de câtu se-o agraveze. S'a disu, cá partidulu liberalu vrea se restórne tractatulu dela Berlinu; la acést'a insinuatiune observá lordu Hartington mai antai, cá dispositiunile tractatulu din Berlinu inca n'au fostu esecutate. Déca se acusa guvernulu liberalu, cá voiesce se restórne tractatulu din Berlin, atunci trebuie se replice, cá guvernulu actualu inca n'a esecutatu acestu tractatu nici macaru iatr'una din dispositiunile sale, si urmatoriloru sei le lasa o mostenire plina de greutati si disordini. La finitu observá, cá partidulu liberalu este mai unitu decâtu oricandu, elu este decisu — se sustiena pe unu guvernulu liberalu forte, care va avé vointia si ocasiunea se indrepteze unele din gresielele comise de ministeriulu Beaconsfield, si care dupa-ce 'si va fi implinitu acést'a missiune se va pune cu totu zelulu si cu tóta energi'a se indeplinésca acele reforme legislatorice, cari au contribuitu in trecutulu atâtu de multu la consolidarea buneii stari interne si care e convinsu, cá voru asigura si promové si pe viitoriulu acést'a buna stare in tóte partile imperiulu.

Conferintia iuristoru romani din Transilvania.

Sibiu, 13 Aprile 1880.

D-le Redactoru! Eri séra s'a terminatu conferintia iuristoru romani din Transilvania, provo-

cata prin ingrigirile loru faci'a de proiectulu Ministeriulu de justitia asternutu la diet'a tierii pentru regularea chestiunii agrarie între domni de pamente si între fostii iobagi. Spre a tiené pe lectorii D-vóstre in curentu cu cele intemplate 'mi ieau voia a Ve descrie pe scurtu decursulu adunarei tienute de iuristii romani la Sibiu in 11 si 12 Aprile a. c.

Domni iuristi s'au prezentatu in numeru frumusiulu, desi din unele din tienuturi n'a venitu nici unu reprezentantu, buna óra din Dev'a, Hatiegu Osiorheiu. Dedati fiindu domni iuristi cu terminulu fixu, l'au tienutu si cu asta ocasiune. Punctu la 4 óre erau adunati in sala de siedintia a Asociatiunii transilvane.

D-lu Dr. I. Ratiu, advocatu din Turda, cá presiedinte alu comitetulu insarcinatu cu lucrarile prealabile, impartasiesce conferintiei decursulu lucrariloru de pèna aci, din care se constata, cá o Comisiune de doi a fostu iusarcinata cu elaborarea petitiunii, ce este a se adressá la diet'a tierii in contra proiectulu agrariu ministerialu, si cá acesti domni au si pregatitu elaboratulu. Provóca deci pe domni presenti a se constitui definitivu si a continuá lucrarea. Conferintia alege in unanimitate: de presiedinte: pe d-lu consiliariu in pensiu Iacob Bolog'a, de notari: pe domni advocati P. Cosma si I. Coroianu. Presiedintele ocupandu-si locul, multiamesce conferintiei pentru increderea si óndrea ce i-a dat'o. Constata apoi si pune a se induce in protocolu numele celoru presenti, din care se vede, cá s'au prezentatu:

Dela Brasiovu advocatii Ionu Lengeru, Iosifu Puscariu, S. Demianu si Sorescu; dela Sibiu I. Bologa, P. Dunc'a, Elia Macellariu, Dr. Brote, Dr. Borcea, Cosma, Trombitasiu, Siulutiu, Dr. Racuciu, Dr. Olariu, I. Popu, Popa, I. Preda; dela Fagrasiu adv. Ioanu Romanu si Duvlea; dela Alb'a Iulia: Nicolae Barbu si I. Patitia dela Abrudu: adv. Filipu; dela Clusiu: Coroianu; dela Turda: Dr. I. Ratiu si Au. Moldovanu; dela Brasiu: adv. Ciato; dela Orastia Dr. Tincu; dela Reghinu: adv. P. Barbu.

Dup'acést'a impartasiesce elaboratulu si róga pe conferintia a intrá in desbatere meritorica. Dupa óresicare comunicare de idei se decide, cá intrég'a conferintia se lucre mai antai in comisiune, ceea ce se si intempla, parasindu publiculu ascultatoriu sala sedintieloru.

Una óra si jumetate mai tardiu conferintia se redeschide si presiedintele comunicá, cá comisiunea face propunerea, cá o comisiune speciala de 6 insi pèna a dóua di se presente elaboratulu gata, prevedintu cu modificarile indigitate de comisiune. Observu la acestu locu, cá elaboratulu a fostu lucratu cu multa cunoscintia de causa de domni insarcinati cu acést'a lucrare. Conferintia primindu propunerea comisiunii alege in Comisiunea de 9 dintre domni, cari cunosc bine si limb'a maghiara, pe urmatorii:

Dr. Ratiu, Cosma, Barbu, Coroianu, Ciato, Filipu, Trombitasiu, Romanu si Patitia.

Cu acést'a agendele dilei prime s'au finitu séra la 8¹/₂ óre. — Dupa redicarea siedintiei, d-lu adv. Parteniu Cosma comunica d-loru membri, cá Esc. S'a Metropolitanu Mironu Romanu i-a pofititu pe toti la cina. Aprópe toti au luat parte. Escelentia S'a P. S. Archiepiscopu si Metropolitanu a primitu cu indatinat'a-i afabilitate pe óspeti, adresandu fiecaruia câteva cuvinte potrivite si tienendu intrevorbiri mai lungi cu cei mai cunoscuti Escelentia S'a a datu espressionu cu deosebire stimei sale pentru cei ce se ocupa cu o cauza atâtu de insemnata pentru poporulu romanu.

La mésa s'au tienutu si toastu, Escelentia S'a toastandu in intiesulu de susu, la care a respunsu apoi D-rulu Ratiu, esprimandu multiamirea s'a, a colegiloru sei si a poporulu cátra capii bisericesci pentru scutul datu causei nationale, mai cu séma pe timpurile, candu poporulu romanu nu avea alte organe. Intr'unu tonu de buna dispositiune petrecerea si-a luat finea la 1 óra dupa miidulu nóptii.

A dóua di in 12/4 comisiunea de 9 si-a continuatu lucrarea asia, cá la 4 óre dupa prandiu. Conferintia a inceputu desbaterea petitiunii pe bas'a proiectulu deja statoritu. La 9 óre séra conferintia si-a finitu lucrarea, insarcinandu pe birou cu esecutarea lui. Intre dispositiunile de esecutare se afla si aceea, cá petitiunea se se tipáscá si se dé publicitatii in tóte trei limbele. Séra membrii conferintiei au fpostu cu totii la cina

intr'o ospetaria. Marti diminétia mai toti membrii esteri au parasitu Sibiuulu

Societatea de cultura macedo-romana.

Sub acestu titlu nou'a Gazeta a Romaniloru de peste Balcani „Frátii'a intru Dreptate“, a careia aparitiune amu anuntiat'o in numerulu trecutulu, publica in fruntea primulu seu numeru Processulu-verbalu Nr. 1 alu societatii macedo-romane in dialectulu macedoneanu. Credemu, cá va interessá pe cetitorii nostri a 'lu vedé produsu si in fói'a nóstra. Eata 'lu:

Proces-Verbal Nr. 1.

Asta-di, 23 Septembrie 1879, se tinu in sala „Atheneulu Romanu“ antènia adunare a societatiiei (sylogulu) cu scopu se hiba (fia) a dóua óra recunoscutu canonismulu (statutele) ce l'avea proetimasita (preparatu) comitetulu provisoriu si l'avea discutata cama nainte adunarile deputatorulu si senatulu 1878—79 sub presiedintia prea Santitulu Mitropolitulu si primat a Romanieliei Domnul Callianu Miculescu. Era de faci'a 240 de barbati. Se eliamu provizoriu la presiedintia a acelei adunari panositatulu archimandrit di Macedoni'a, Chyriacu, era ca secretaru Domnulu Vasile Alecsandrescu Urechia. Domnulu secretaru desclise adunarea cu aista cuventare:

In diu'a candu se adunara reprezentatii a marilor Puteri Europene la Berlin cu scopu se reguléza, cum se dicea, chestiunea Orientulu, sórtá póreloru din peninsula Balcanica, care di noi nu simti durere fara parigoria când vedea nedreptati ce feacerá numa si a nóua (nu numai noue) la Tier'a nóstra, ma ninca si a intregulu elementu Romanu din peninsula Balcanica, Areopagitii dela Berlin?

Fure cá noi celistisim (silim) de atuncea cu tóte puterile nóstre se aflam un trop (mod) se esime ca ma bine (*) de lantiurile ce ne aruncara nedreptatea si, cutezu se dic, neminduirea (neprevéderea) Europeliei, ce remune se faca fratili a nostri din parte de Balcani, de cari mizea (abié) 'si aduse a minte Areopagulu de Berlin ca sunt si cari li sacrificata tra alante natiuni ce locuescu cu eli?

Cu castiga (grija) de venitorulu ce proetimasita (prepara) Macedo-Romaniloru aceli dela Berlin, multi diu barbati a nostri politici se adunara atuncea si cu durere de inima se minduiau (cugeta) ce putea se faca Romania ca se ajunga suschirantia (suspiene) Romanilor din parte de Balcani la urecliele congresulu dela Berlin. Un memoriu scrisu de Apotsol Margarit fu, cât seimu, impartitu la aceli ce regulau sórtá lumeliei Orientale. Ma abant (atát) fu tutu ce putu se se faca. Romania victoriosá la Vidin, la Rahova, la Grivitia, la Plevna, Romania care avea scapata óstele Rusesci, era sacrificata de congresu, li se rupea trupulu. Si asi Romania nu putea se faca ca ma multu tre maratili frati a liei dela Peninsula Balcanica.

Ma aceea ce nu putea se faca Romania atuncea, ea o astépta de la cherolu (timpulu) care derama asiediarile politice cât de mari se hiba (fie), când temeliulu a lor l'au pe prestaneu (violentia) si pe nedreptate. Romania o astépta de la desvoltarea puterilor liei de viatia, de la diua când tutu aceli cari sburésca dulce a nóstra limba va se amita consciintia drepturilor si cunoscintia venitorulu ce li astépta. Ca un natu (pruncu) care de multe ori cade cá se invétia se imna (ambla) tinera nóstra natiune cautá (*) de cazaturele aliei se invétia se calca barbatesce si se miera inainte.

Asi se dochira (conoscure) aceli barbati, cari de jumetate eta (secolu) au lucrata tre patria Romania si aceli din tineri cari voru se ajunga se se fer soldati destepti si ascultatori la vecilii a loru capitani. Asi se dochira dicu, tuti aceli cari se adunara si desbaturá fure cá este cherolu cá se faca antania societate de Cultura Macedo-Romana.

Se nu hiba (fie) chero tre (pentru) aista societate?

Ma când cama multu cá asta-di nationalitatulu din Peninsula Balcanica cauta se hiba cunoscute ca carecido (fie-care) natiune? cându érá cama multu cá asta-di Europa spariata de opera liei cu parere de bine vede cá in Peninsula Balcanilor se afla elemente cari potu, fure cá nu se tina, celu pecinu se imputineza pericolulu de nemesurata intin-

(*) Bi se citeste ghi in dialectulu macedoneanu. E dorit inusa se si corréga acesta pronuntatiune, ca si Moldovenii.

(*) Macedon. citeste: Cafta.

dere a lumii Slave? Franca cu aistu scopu a para Grecii. Asi si Germania impinge Austria pëna ninga Salonicu. Italia, cu minte cum este, nu putu se nu achicăsca (pricépa) cá colosulu slavu va se ajunga la Adriatica; tuti au unu planu s'este cá nu pe facia, celu pucinu in inima lor, care se agudésce (potrivesce) cu vederile a nóstre si ne face se nu lasamu lucrulu ce incepumu la 1864 tre aceli ce sunt dinaparte de Balcani. Da era si este datoria nóstra se damu parigoria la fratili a nostri si se ne ocupamu de sórta lor. Si ce diu datoria? Simtiulu ninca natural de pastirare ne spune cá bana (viatia) nóstra este legatu cu a Romanilor de acolo. Ea! de ce barbatili insemnati, adunati an si estau se achicásiră cá lipésce se se faca una societate de cultura a Romanilor de dincolo de Dunare si ajunsera se faca canismolu, care credu cá si D-vóstra va se lu cumsceti de bunu?

(Va urmá.)

Dev'a 11 Aprile 1880.

Oonorabile D-le Redactoru! Este unu adevèru constatatu, cá in dilele nóstre siarlatanu si intriganti au inceputu a se inmultu atátu de tare si a psi in societate cu atát'a temeritate, încátu nu mai scii, cá din care parte, si cu ce arme se te mai aperi contra lor. Precumu in regiunile mai inalte asi si aici in josu nu observi, decátu o necontenita tiesetura de intrige, faurie de calumniu si nedreptati batatórie la ochi. Calumniile, ce mai alesu de unu timpu se arunca asupra comitatului Uniadórei si mintiunile ce se scornescu, pentru a seduce publiculu celu mara, despre originea populiuniei acestui municipiu. me face, cá se declaru susu si tare, cá tóte datele si combinatiunile, ce s'au publicatu in foile maghiare, despre romanisarea maghiariloru din municipiulu Uniadórei, sunt nesce inventiuni ridicule, ale unoru ómeni fara nici o insemnatate.

Pentru aceea sustienu, cá pëna candu domui Szatmári György, Téglás Gábor, Réthi Lajos, Solyom Fekete Ferencz si alti apostoli de remaghiarisare, nu voru documentat cu dovédia autentice, candu si prin cine s'au asiediatu vre data unguri, — de candu i-au adusu Dumnedieu din Asi'a — aici in municipiulu Uniadórei si in care parte i-au asiediatu si cumu s'au romanisatu si ce fostu adevèrat'a causa, cá s'au romanisatu si in arma ce dauna s'a casionatu, séu se va casioná tierii, déca aceia s'au romanisatu, pëna atunci, dicu, cu si cu mine, credu, multi din tiéra, ii tienemu de seducatori, si falsifictori de adevèru si ómeni de acei'a, cari potëndu ajunge la unu renume órèate in altu modu, prin astfelu de apucaturi voru castigá trecere la aceia, in a caroru servitiu au intratu.

Nu este adevèru, cá in municipiulu Uniadórei se se fi asiediatu vre-o data unguri si nu este adevèru nici aceea, cá in comunele Pestisiu, Bacia, Barcia si celelalte se se fi colonisatu vre-odata unguri. Adevèrulu este, cá sub principii reformati, multi romani au trecut la religiunea reformata, in sperantia, cá voru scapá de jugulu iobagescu, ceea ce nesuccedëndu la multi, au trecut earasi la religiunea parintiloru lor. — Se intielege de sine, cá processele acoste de trecere au duratu ani si asia e fórte firescu, cá multi au remasu cu numele de pe vremea, candu voieau se se faca nemesis, dér' nu maghiari. De aici numele ungrescu si la unele familii romane. De altmintrea; portulu, datinele si timpulu acoloru maghiari (vedi documintele vechi publicate in „Transilvani'a“ si alte diuare) cari se dice, cá s'ar' fi romanisatu, dau de mintiuna, pe apostolii maghiarisarii. Eu sunt convinsu, căci amu avutu ocaziune a me poté coaringe, cá apostolii maghiarisarii din comitatulu Uniadórei nu au altu scopu, decátu a ajunge la pucintelu renume in ochii unguriloru, mai alesu a celoru din Ungari'a, cari au idei de totu scalciate despre noi si in genere despre starea lucruriloru din Transilvani'a. Scimu si aceea, cá cu deosebire d-lu L. Réthy, numai pentru aceea desvólta, la aparintia, atátu interessu pentru remaghiarisare, cá sub velulu intreprinderiloru patriotice (?) se-si póta face cali, ici si colo, pentru care apoi capeta diuare; apoi mai scrie câte o mintiuna la vre unu diuariu din Budapest'a despre eloláhosodattok si de acolo picura ceva; asemenea face si Téglás Gábor, ginerele fostului tribunu Boila dela Viutiu si cumscatulu unui functionariu romanu bine platitu din partea metropoliei dela Blasiu. Despre rolulu d-lui Szatmári, multi literati maghiari nu vorbescu seriou, d-s'a inse so semte fericitu, cá 'lu admira

nepotii si suburbiulu asia numitu Iosefstadt din Budapest'a, carora li mai cetesce câte ceva cutriatoriu, despre acea jalnica intemplantu, cumu din crancenii maghiari dela Pestisiu, (unde a mancatu si elu multa mamaliga), astadi au ajunsu in gur'a balaurului romanu.

De cumva nu am scí, cá d-lu Solyom Fekete Ferencz e de origine romanu si e ginerele unui romanu si deci, cá tiene de sozia o romanca, o nepóta a unui episcopu romanescu, si déca nu amu scí, cá D-s'a are unu rol destulu de frumosu, la tribunalulu din Dev'a, unde multe sunt de asteptatu si cu deosebire dela d-s'a, — si 'n fine, déca nu amu scí, cá tóte lucrurile d-sale de remaghiarisare de o parte dovedescu mare slabitiune ungresca, ér' de alta parte nu folosescu nimicu, atunci, dicu, nici nu i-amu fi pomenitu numele. Rolulu ce si-a luat, mai alesu de unu timpu încóce, nu este compatibilu nici cu positiunea s'a de presidentu, nici cá omu strainu in acestu comitatu. Are d-s'a, ce se lucre in ale sale, — caute-si de ceea ce i este datori'a.

D-le Redactoru! Déca apostolii maghiarisarii voru lucrá in interessulu statului, alu patriei si alu natiunei maghiare, atunci me rogu iudrumatii se esamieze cele ce se petrecu in tóte dilele pe la noi — se mérga D-loru la unele oficii pretoriale, cumu suntu a Uniadórei, a Deveii, a Iliei si se caute bine in acte, apoi sa se mai presente la câteva incuisitiuni, apoi mai véda, cum se încasséza dările la noi, cumu se manipuléza averea orfaniloru si peste totu banii publici, se mérga in comisiunile administrtive, se véda, ce poti afía acolo iu acte si ce se dá la lumin'a sórelui; — se póftésca a vedé, cá cumu stau causele de segregatiuni si comassatiuni. — cumu se judeca in cele mai multe cause si ce mání faurescu si aducu judecati, caie si cum apera dreptulu, sigurantia persónei si a averii; — apoi mai caute si la usurarii cei patentati si se amble a afía ce „scandaluri delicate“ circuléza despre persóne, cari au iniurire la multe relatiuni familiare si de dreptu; se afle, ce rezultate se potu aretá natiunei maghiare, pentru diurnele încassate de inspectorulu scolariu, prin aceea, cá unu copilu de romanu dela Poian'a merului séu dela Vac'a, — dupa doi ani de dile, scie se spuna „dlui Mariei Sale“, cá cănele se chiama ungresce „kutyá“, si mătia „mácskák“, — si mai cetésca si brosiurele ce se scriu chiaru de cătra unguri, despre gesc h e f t u r i l e cu scólelesu alte multe asemenea: — atunci voru vedé cătu sunt de ridicule lucrurile lor si ce pecate au facutu contra tierii si sangelui lor. Acolo li se va imbiá ocaziunea a lucrá in interessulu patriei si a natiunei maghiare, acolo se voru coaringe, cine si cumu asupresce poporulu si prin urmare cine agitéza prin fapte, acolo voru vedé, cine au fostu, sunt si voru fi locuitorii din comitatulu Uniadórei.

Se o scie inse toti, cá ori in care casu s'au intardiatu cu maghiarisare. Sciindu ce se petrece in realitate si vedendu pe Domni situatiunei, cá jóca „csárdás“ dapa fluieratura nentiésca, apoi mai vedendu, cá unde stau mater aliminte si moraliminte puternicii dilei si cine s'au geratu de primipilii maghiarisarii, ne vine a ride si a compatimí totodata pe cei ce se mai lasa astadi a fi orbiti si imbátati cu apa rece.

Cultura, labóre, moralu sinceritate, si dreptate, éta armele, cu cari ar' poté se faca cuceriri maghiarismulu! Cu aceste arme se ne atacati cu aceste se ne invingeti, déca poteti, domniloru apostoli ai maghiarisarii, — căci, pëna candu nu veti face aceste, nu ve vomu poté considerá nici de aci 'nainte decátu numai de ceea ce v'amu consideratu pëna acuma.

Cassiu.

Pentru Romanii inundati din Transilvani'a si Ungari'a.

Marti in 1/13 Aprile ne-a predatu, in Bucuresci, d. Emil Costinescu, redactoru-siefu alu „Romanului“ sum'a de 5000 lei noi din partea comitetului dómneloru patronese ale balului de binefacere dela 22 Februaru a. c. spre a veni in ajutorulu tieraniloru romani inundati din Transilvani'a si de pe la Crisiu.

(Urmarea contribuiriloru din districtulu Naseudului.)

7. Prin rvd. d. preotu Moise Popu din Comun'a B o r g o t i h a :

Constantinu C. Paseleanu 20 cr. Cirila Sasu 8 cr. Ciforu Badiu 4 cr. Ioanu C. Rinzi 10 cr. Toma Someșianu 10 cr. Orecine 2 cr. Irimia Muresianu 2 cr. Alexandru Pasicanu 10 cr. Simeon Cioncă 20 cr. Majeru

Bandler 5 cr. Sasa Hecht 5 cr. Georgiu Georgitia 10 cr. Mihaliu 4 cr. Varvara Dologa 6 cr. Petru Cioncă 10 cr. Sofia Simion Cionca 10 cr. Filipu Cioncă 8 cr. Lengyel 8 cr. Damianu Siutu 2 cr. Bert Rosepoaser 3 cr. Mihaliu Nemes 2 cr. Iliu Talutia 3 cr. Iacobu Nacutiu 4 cr. Stefanu Brugiu 4 cr. Orecine 19 cr. Iacobu Onea 20 cr. Dumitru Pasicanu 20 cr. Luncanu Pavelu 20 cr. Bura Mendelsohn 40 cr. Lazaru Sajovics 1 fl. 50 cr. Iankel Lehr 80 cr. Iacob Tisshler 1 fl. Atanasie Usicriu 1 fl. Moses Resler 50 cr. Pallyak Izsak 1 fl. Danila Purcille 50 cr. Carolina Rafka 2 fl. Stefanu Vrasimasu 50 cr. Moisa Popu 1 fl. Solymosi Miklos 50 cr. Georgiu Csatt 2 cr. Nicolae Tamasiu 1 fl. Ioane Triffu 1 fl. 50 cr. Stefan Tursia 50 cr. Teodoru Vrasimasu 1 fl. C. G. Haltrich 1 fl. G. Vokalek 50 cr. A. Vachsmann 1 fl. Din vinderea bucatelor adunate dela mai multi sateni au incursu 4 fl.; sum'a 25 fl. 69 cr.

Prin d. capitanu c. r. in pensiuene Ionu Margineanu din Comun'a R a g l á :

Ioane Margineanu 1 fl. 2 cr. George Margineanu 20 cr. Mihaila Margineanu 10 cr. Vasile Margineanu 10 cr. Ioane Simonu 10 cr. Toaderu Adace 30 cr. Constantinu Botta 30 cr. Elia Posmusianu 50 cr. Grigore Romanu 20 cr. Anton Adace 10 cr. Vasile Russu 20 cr. Vasile Lobontiu 20 cr. Din vinderea bucatelor adunate dela mai multi sateni au incursu 3 fl. 68 cr. cu totulu 7 fl.

Prin d-lu preotu Ionu Timariu din comun'a B o r g o - M u r e s i a n i :

Ioane Timariu 1 fl. Mihai Majeriu 1 fl. Donise Istrate 1 fl. Elevi dela scól'a comunala 56 cr. Cirila Hanganu 20 cr. Avacomu Beleiu 50 cr. Simionu Albu 10 cr. Todora Tataru 10 cr. Stefanu Beleiu 10 cr. Flore Curianu 10 cr. Luca Vidicanu 10 cr. Gavrilu Tomoroga 10 cr. Doroftei Curianu 10 cr. Ionica Majeriu 10 cr. Iacobu Oniga 10 cr. Marcus Marianu 10 cr. Moses Pfeffermann 5 cr. Efraim Rosenberger 20 cr. Hersch Ressler 10 cr. Salman Kleister 2 cr. Toma Tomoroga 10 cr. Casian Curia 10 cr. Grigore Morosianu 10 cr. Leon Serezanu 5 cr. Ioanu Serezanu 5 cr. Maximu Vidicanu 5 cr. Ioanu Majeriu 5 cr. Erimie Danu 5 cr. Cirila Talutia 7 cr. Pavelu Hanganu 5 cr.; cu totulu 6 fl. 30 cr.

10. Comun'a bisericésca Z a g r á prin P. Verticu, preotu 2 fl. 80 cr. 11. Comun'a bisericésca M i t i t e i u prin V. Sioldea, preotu 1 fl. 30 cr. 12. Comun'a bisericésca N e p o s u, prin Iac. Majoreanu, preotu 1 fl. 20 cr. 13. Comun'a bisericésca S a l v á prin Ionu Catone, preotu 5 fl. 14. Comun'a bisericésca S t. I o s e f u prin Maft. Popu, not. 5 fl. 15. Comun'a M u r e r e n i prin Dem. Olteanu, preotu 2 fl. 16. Comun'a M o c c o d u prin L. Verticu, preotu 1 fl. 17. Comun'a B i c h i g i n prin Vas. Dumbrava, preotu 5 fl. 30 cr. 18. Comun'a P a r v ' a prin I. Sangeorgeanu, preotu 3 fl. 20 cr. 19. Comun'a M o n o r u, prin curat. bes. T. Tanco si Sim. Bejianu 11 fl. 50 cr.

20. Prin Domnulu preotu Ioanu Buzdug dela : Comun'a bisericésca B. B i s t r i t i a 7 fl. 10 cr. Comun'a bisericésca B. M e d i l o c e n i 5 fl. 64 cr. Comun'a bisericésca B. D i o s e n i 8 fl. 50 cr. Comun'a bisericésca B. R u s u 2 fl. Sum'a 23 fl. 24 cr.

Pëna acuma au incursu la Redactiunea „Gazetei Transilvaniei“ in totalu 2045 fl. 60 cr., franci 16,773 50 cent. si 100 mărçi germane.

(Va urmá.)

Suntemu rogati a dá locu urmatórei decláratii :

B r a s i o v u 15 Aprile n. 1880.

D-le Redactoru! Sunt câteva dile, de candu unu diaru din Pest'a si dupa densulu „Tageblatt“ din Sibiu au facutu imputari tribunalulu din Brasiovu, cá traganéza caus'a pëna a lui Wilhelm Ferntheil fara causa.

Subscrisulu, cá aperiatoriu a lui Ferntheil, me tienu in dreptu a dechiará, cá nu tribunulu a intardiatu caus'a, deórece on acela a fostu determinatu pertractarea finala pe 3 Februaru a. c. Inculpatulu inse prin mine a cerutu amenarea pertractarii, fiindu cá avea se faca o pretiure a averii, de care dispune densulu si cu care crede a-si usurá starea in care se afla.

In urm'a acestei cereri s'a pusu terminu pentru pertractarea finala pe 16 Aprile st. n., dér' si acést'a totu la cererea inculpatului prin mine s'a amenatu de nou si s'a pusu terminulu pe 24 Aprile 1880.

Tribunalulu deci nu póta nici o vina, si amenarea nu s'a facutu fara causa, ci la cererea inculpatului s'a concesu in intielesulu proceduri penale.

Iuon Lengeru
advocatu.

